

Bijlage

Asja

Deze bijlage hoort bij de beschrijving van de interventie 'Asja', zoals die is opgenomen in de databank Effectieve Jeugdinterventies.
Meer informatie: www.nji.nl/jeugdinterventies

Bijlagen bij het Werkblad van Asja

Bijlage 1 De modules van het zorgprogramma Asja.

Asja is een integraal en samenhangend zorgprogramma dat is opgebouwd uit afzonderlijke modules. Alle meiden die bij Asja terechtkomen, krijgen met dezelfde basismodules te maken. Dit zijn modules die gericht zijn op de problemen die al deze meiden gemeenschappelijk hebben, met name het getraumatiseerd zijn en dysfunctionele hechtingstrategieën. Daarnaast zijn er meer specifieke modules die bedoeld zijn voor de problemen die een meisje kan hebben bovenop de problemen die ze gemeen heeft met de andere meiden bij Asja. Dat gaat bijvoorbeeld om schuldenproblematiek, verslaving, eetstoornissen, depressie, etc.

- Vrijwel alle basismodules vallen binnen het dagprogramma van de meiden en worden in de groep gegeven; het programma is voor alle meiden gelijk maar er wordt wel steeds een koppeling gemaakt naar de individuele doelen van de meiden zoals vastgelegd in het behandelplan.
- De modules 'Mentoraat', 'Systeembehandeling', 'Leren op afstand' en 'de Fier Sports Academy' zijn basismodules (voor alle meisjes verplicht) die individueel worden aangeboden. De begeleiding, de behandeling, het onderwijs en de sportactiviteiten zijn afgestemd op de specifieke situatie, problemen, behoeften en voorkeuren van het meisje.
- Modules op indicatie worden alleen aangeboden op grond van specifieke problematiek, zoals verslaving, middelenafhankelijkheid, eetstoornissen en schuldenproblematiek.
- De modules bestaan doorgaans uit verschillende componenten, zoals psycho-educatie (= gericht op inzicht), verwerken, oefenen etc.
- Veelal wordt in de verschillende modules vanuit een andere invalshoek of perspectief gewerkt aan dezelfde behandel- en begeleidingsdoelen en/of er wordt in de ene module gewerkt aan inzicht terwijl de andere module werkt aan het oefenen met nieuw gedrag dat gebaseerd is op dit inzicht.
- In de leefgroep kunnen meiden oefenen met nieuw gedrag en, na verloop van tijd kunnen ze dat ook als ze met verlof naar huis gaan of als ze uitgaan, bijvoorbeeld, of de stad in gaan.

De modules (interventies) van het zorgprogramma:

- Hieronder wordt eerst in een schema aangegeven op welke concrete doelen de afzonderlijke modules gericht zijn. (A)
- Daarna volgt een overzicht waarin wordt aangegeven of de module (interventie) is erkend en bij welke 'wat werkt'-principes de module (interventie) aansluit. (B)
- Vervolgens is er per module (interventie) een korte beschrijving opgenomen op welke problematiek of ontwikkeling deze inspeelt. (C)

A. SAMENHANG TUSSEN MODULEN EN DOELEN

	Basis module	Module op indicatie	Samenhang met doelen zorgprogramma (trefwoorden)
INTAKE EN EERSTE OPVANG			
1. Module Intake	x		Klachten zijn behandeld/hanteerbaar
2. Module Eerste Opvang	x		Veiligheid
DIAGNOSTIEK EN BEHANDELING			
3. Module Basisdiagnostiek	x		Klachten zijn behandeld/hanteerbaar
4. Module Verdiepingsdiagnostiek		x	Klachten zijn behandeld/hanteerbaar
5. Module Psychiatrisch onderzoek		x	Klachten zijn behandeld/hanteerbaar
6. Module Communicatieve behandeling (individueel)		x	Klachten zijn behandeld/hanteerbaar Een veilige basis / veilige hechting
7. Module Farmacotherapie		x	Klachten zijn behandeld/hanteerbaar
8. Module EMDR		x	PTSS is behandeld/hanteerbaar
9. Module Je kunt het ook anders zien (schematherapie)		x	Klachten zijn behandeld/hanteerbaar Een veilige basis / veilige hechting

10. Module Traumaverwerking (cognitieve gedragstherapie)		x	PTSS is behandeld/hanteerbaar
11. Module Traumaverwerking (beeldend therapeutisch)	x		PTSS is behandeld/hanteerbaar
12. Module Systeembehandeling	x	x	De ouder-kind relatie is hersteld Een veilige basis / veilige hechting
VERSLAVING / MIDDELENAFHANKELIJKHEID			
13. Module Weet wat je doet (co-behandeling Asja-VNN)		x	Adequaat omgaan met heftige emoties
INDIVIDUELE BEGELEIDING EN BEHANDELING			
14. Module Individuele begeleiding (mentoraat)	x	x	Problemen zijn opgelost of hanteerbaar Een veilige basis / veilige hechting
15. Module Wonen en Leven	x		Leeftijdsadequaat functioneren Een veilige basis / veilige hechting
WOON-, LEEF- EN BEHANDELKLIMAAT			
16. Module Ik en mijn culturele belevingswereld	x		Leeftijdsadequaat functioneren
17. Module Jij en de groep	x		Leeftijdsadequaat functioneren
OUDERS EN SYSTEEMGERICHT WERKEN			
18. Module Ouderondersteuning	x		De ouder-kind relatie is hersteld Een veilige basis / veilige hechting
19. Module Systeemgericht werken	x		De ouder-kind relatie is hersteld Een veilige basis / veilige hechting
EMOTIES, GEDACHTEN EN GEDRAG			
20. Module Opvoeding	x		Leeftijdsadequaat functioneren
21. Module Hechting	x		Een veilige basis / veilige hechting
22. Module Emotieregulatie	x		Adequaat omgaan met heftige emoties
23. Module Stabilisatie	x		Adequaat omgaan met heftige emoties PTSS is behandeld/hanteerbaar
24. Module Hoe word ik een levensgenieter	x		Klachten zijn behandeld/hanteerbaar
25. Module Sociale vaardigheden	x		Leeftijdsadequaat functioneren
26. Module Vrienden maken	x		Leeftijdsadequaat functioneren
27. Module Bijzondere Vriendschappen		x	Omgaan met traumagerelateerde klachten
LOVERBOYPROBLEMATIEK			
28. Module Prostitutie	x		Het meisje is veilig en beschermd
29. Module Loverboy / Pooierboy	x		Het meisje is veilig en beschermd
30. Module Seksualiteit	x		Het meisje is veilig en beschermd
31. Module Terug naar jezelf	x		Leeftijdsadequaat functioneren
32. Module Veiligheid	x		Het meisje is veilig en beschermd
PRAKTISCHE VAARDIGHEDEN			
33. Module Instanties	x		Leeftijdsadequaat functioneren
LICHAAMSGERICHT			
34. Module Psycho Motorische Therapie	x		Klachten zijn behandeld/hanteerbaar Het meisje is veilig en beschermd
35. Module Rots en Water (psycho-fysieke training)	x		Het meisje is veilig en beschermd
36. Module Zelfbescherming	x		Het meisje is veilig en beschermd
37. Module Weerbaarheid (fysiek-mentale zelfverdediging)	x		Het meisje is veilig en beschermd
38. Module psychofysieke weerbaarheid (grondbeginselen)	x		Het meisje is veilig en beschermd
39. Module psychofysieke weerbaarheid (kracht)			Het meisje is veilig en beschermd
40. Module Fier Sports Academy	x	x	Leeftijdsadequaat functioneren
ONDERWIJS			
41. Leren op afstand	x	x	Leeftijdsadequaat functioneren

B. AANSLUITING TUSSEN MODULEN EN ‘WAT WERKT’-PRINCIPES / ERKENDE INTERVENTIES

Het NJi beschrijft ‘wat werkt’-principes. Hieronder zijn de ‘wat werkt’-principes van een aantal – voor de doelgroep van Asja – relevante problematieken beknopt weergegeven. In het schema daaronder zijn deze gekoppeld aan de interventies (modulen) van het zorgprogramma. Het overzicht is niet uitputtend.

Seksualisering

Seksualisering kan tot gevolg hebben dat kinderen of jongeren ongewenste denkbeelden over seksualiteit ontwikkelen of grensoverschrijdend seksueel gedrag gaan vertonen. Het is daarom vooral zaak dat: kinderen en jongeren zich, passend bij hun leeftijd, bewust zijn van wat een gezonde seksuele ontwikkeling is en dat ze op dat gebied hun eigen wensen, grenzen en behoeftes kennen en kunnen uiten.

Combinaties van psychische stoornissen

De behandeling van twee of meer psychische stoornissen vereist niet altijd een complexe aanpak. Zo kan het effectief aanpakken van de ene stoornis ervoor zorgen dat de andere stoornis ook vermindert of zelfs verdwijnt. Van belang is wel dat nauwgezet wordt afgewogen wat de centrale klacht is en welk probleem als eerste aangepakt moet worden (Braet en Bögels 2008).

Angststoornissen

In de Amerikaanse Praktijkrichtlijn voor de diagnostiek en behandeling van kinderen en adolescenten met angststoornissen, die begin 2008 in het Nederlands is vertaald, wordt gepleit voor een multimodale benadering van de behandeling van angststoornissen. Dit kan ondermeer betekenen: het informer van de ouders en het kind over de angststoornis, consultatie van school en huisarts, cognitief-gedragstherapeutische interventies, psychodynamische psychotherapie, gezinstherapie en medicatie.

Depressie

Voor middelmatige tot ernstige depressies, of voor mildere vormen van depressies die niet overgaan met ondersteunende behandeling, is psychotherapie volgens de Amerikaanse en Britse praktijkrichtlijnen de eerste keuze. In de praktijk zijn de beste ervaringen opgedaan met cognitieve gedragstherapie voor kinderen en jongeren en met interpersoonlijke therapie voor jongeren.

Gedragsproblemen

Wanneer het gedrag van het kind zelf wordt aangepakt, dan is cognitieve gedragstherapie het meest effectief. Deze therapie gaat er vanuit dat gedachten gedrag beïnvloeden. Kinderen met gedragsproblemen hebben vaak irrationele gedachten – ‘ze moeten altijd mij hebben’ – waardoor ze veel van wat er in de dagelijkse omgang tussen mensen gebeurt, verkeerd opvatten. Bij cognitieve gedragstherapie leren kinderen op een andere manier te kijken naar situaties, waardoor ze gepaster kunnen reageren. Cognitieve gedragstherapie is vooral effectief wanneer kinderen en jongeren oefenen met vaardigheden. Voor alle kinderen geldt dat de uitkomsten verbeteren als de training van het kind zelf gecombineerd wordt met een training voor de ouders. Er zijn nauwelijks oudertrainingen voor ouders van jongeren van 14 jaar en ouder. De problemen bij jongeren vanaf die leeftijd zijn mogelijk te complex en te chronisch om met een oudertraining op te lossen: een intensiever programma lijkt beter op zijn plaats. Specifiek voor de oudere doelgroep (10 tot 18 jaar) bestaat (multi)systeemtherapie. Deze therapie richt zich op het verbeteren van de interacties tussen gezinsleden. Vaak is het breder en gericht op de familie, de school, leeftijdgenoten en de buurt. Omdat deze vormen van therapie intensief zijn, zijn ze goed in te zetten bij complexere gedragsproblemen.

Hechting en hechtingsproblemen

Uit de literatuur komt een aantal belangrijke aandachtspunten naar voren voor het bevorderen van de gehechtheidsrelatie tussen opvoeders en kind: 1. Voorwaarde voor interventie is dat het kind een emotioneel beschikbare persoon heeft om zich aan te hechten en dat het verzekerd is van een veilige

en stabiele plek, waarin het positieve interacties met de hechtingsfiguur kan aangaan; 2. Interventies zijn het meest succesvol als ze gericht zijn op sensitief opvoedingsgedrag van de ouders; 3. Interventies duren kort; 4. Interventies maken gebruik van video-feedback om sensitief opvoedingsgedrag te stimuleren.

	Wat werkt principes / erkende interventie
INTAKE EN EERSTE OPVANG	
1) Module Intake	
2) Module Eerste Opvang	
DIAGNOSTIEK EN BEHANDELING	
3) Module Basisdiagnostiek	Classificatie DSM IV
4) Module Verdiepingsdiagnostiek	Classificatie DSM IV
5) Module Psychiatrisch onderzoek	Classificatie DSM IV
6) Module Communicatieve behandeling (individueel) <ul style="list-style-type: none"> - Steunend en structurerend behandelcontact - Psychotherapie: psychodynamische psychotherapie; interpersoonlijke therapie; cognitieve gedragstherapie; systeemtherapie 	Wat werkt principes bij: <ul style="list-style-type: none"> - angststoornissen - depressie
7) Module Farmacotherapie (medicatie)	Wat werkt principes bij: <ul style="list-style-type: none"> - angststoornissen
8) Module EMDR	Erkende interventie <ul style="list-style-type: none"> - theoretisch goed onderbouwd
9) Module Je kunt het ook anders zien (schematherapie)	Wat werkt principes bij: <ul style="list-style-type: none"> - gedragsproblemen - hechtingsproblemen - angststoornissen
10) Module Traumaverwerking (cognitieve gedragstherapie)	Wat werkt principes bij: <ul style="list-style-type: none"> - angststoornissen - combinatie van psychische stoornissen
11) Module Traumaverwerking (beeldend therapeutisch)	Wat werkt principes bij: <ul style="list-style-type: none"> - combinatie van psychische stoornissen
12) Module Systeembehandeling	Wat werkt principes bij: <ul style="list-style-type: none"> - gedragsproblemen - hechtingsproblemen - angststoornissen
VERSLAVING / MIDDELENAFHANKELIJKHEID	
13) Module Weet wat je doet (co-behandeling Asja-VNN)	Wat werkt principes: <ul style="list-style-type: none"> - psycho-educatie (informer/inzicht); - cognitieve gedragstherapie; - oefenen met vaardigheden; - geen alcohol en drugs in leefomgeving.
INDIVIDUELE BEGELEIDING EN BEHANDELING	
14) Module Individuele begeleiding (mentoraat)	Wat werkt principes: <ul style="list-style-type: none"> - een veilige en stabiele plek - positieve interacties met de hechtingsfiguur - sensitief opvoedingsgedrag
15) Module Wonen en Leven	Wat werkt principes: <ul style="list-style-type: none"> - een veilige en stabiele plek - positieve interacties met de hechtingsfiguur - sensitief opvoedingsgedrag
WOON-, LEEF- EN BEHANDELKLIMAAT	
16) Module Ik en mijn culturele belevingswereld	Wat werkt principes: <ul style="list-style-type: none"> - een veilige en stabiele plek
17) Module Jij en de groep	Wat werkt principes: <ul style="list-style-type: none"> - een veilige en stabiele plek
OUDERS EN SYSTEEMGERICHT WERKEN	
18) Module Ouderondersteuning	Wat werkt principes:

	<ul style="list-style-type: none"> - multisysteemtherapie - een veilige en stabiele plek - positieve interacties met de hechtingsfiguur - sensitief opvoedingsgedrag
19) Module Systeemgericht werken	<p>Wat werkt principes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - multisysteemtherapie - een veilige en stabiele plek - positieve interacties met de hechtingsfiguur - sensitief opvoedingsgedrag
EMOTIES, GEDACHTEN EN GEDRAG	
20) Module Opvoeding	<p>Wat werkt principes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - psycho-educatie (informer/en/inzicht); - cognitieve gedragstherapie; - oefenen met vaardigheden.
21) Module Hechting	<p>Wat werkt principes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - psycho-educatie (informer/en/inzicht); - cognitieve gedragstherapie; - oefenen met vaardigheden.
22) Module Emotieregulatie	<p>Wat werkt principes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - psycho-educatie (informer/en/inzicht); - cognitieve gedragstherapie; - oefenen met vaardigheden.
23) Module Stabilisatie	<p>Wat werkt principes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - psycho-educatie (informer/en/inzicht); - cognitieve gedragstherapie; - oefenen met vaardigheden.
24) Module Hoe word ik een levensgenieter	<p>Wat werkt principes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - psycho-educatie (informer/en/inzicht); - cognitieve gedragstherapie; - oefenen met vaardigheden.
25) Module Sociale vaardigheden	<p>Wat werkt principes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - psycho-educatie (informer/en/inzicht); - cognitieve gedragstherapie; - oefenen met vaardigheden.
26) Module Vrienden maken	<p>Wat werkt principes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - psycho-educatie (informer/en/inzicht); - cognitieve gedragstherapie; - oefenen met vaardigheden.
27) Module Bijzondere Vriendschappen	<p>Wat werkt principes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - psycho-educatie (informer/en/inzicht); - cognitieve gedragstherapie; - oefenen met vaardigheden.
LOVERBOYPROBLEMATIEK	
28) Module Prostitutie	<p>Wat werkt principes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - psycho-educatie (informer/en/inzicht); - cognitieve gedragstherapie; - oefenen met vaardigheden.
29) Module Loverboy / Pooierboy	<p>Wat werkt principes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - psycho-educatie (informer/en/inzicht); - cognitieve gedragstherapie; - oefenen met vaardigheden.
30) Module Seksualiteit	<p>Wat werkt principes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - psycho-educatie (informer/en/inzicht); - cognitieve gedragstherapie; - oefenen met vaardigheden.
31) Module Terug naar jezelf	<p>Wat werkt principes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - psycho-educatie (informer/en/inzicht); - cognitieve gedragstherapie; - oefenen met vaardigheden.
32) Module Veiligheid	<p>Wat werkt principes:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - psycho-educatie (informer/en/inzicht); - cognitieve gedragstherapie; - oefenen met vaardigheden.
PRAKTISCHE VAARDIGHEDEN	
33) Module Instanties	Wat werkt principes: <ul style="list-style-type: none"> - psycho-educatie (informer/en/inzicht); - cognitieve gedragstherapie; - oefenen met vaardigheden.
LICHAAMSGERICHT	
34) Module Psycho Motorische Therapie	
35) Module Rots en Water (psycho-fysieke training)	Erkende interventie <ul style="list-style-type: none"> - theoretisch goed onderbouwd
36) Module Zelfbescherming	
37) Module Weerbaarheid (fysiek-mentale zelfverdediging)	
38) Module Psychofysieke weerbaarheid (grondbeginselen)	
39) Module Psychofysieke weerbaarheid (kracht)	
40) Module Fier Sports Academy	
ONDERWIJS	
41) Leren op afstand	

C. PROBLEMATIEK OF ONTWIKKELING WAAR MODULE OP INSPEELT

Bij de modules die alleen op indicatie worden toegepast, is dat apart vermeld.

Intake en eerste opvang

1. Module Intake

De intake bestaat uit een telefonische aanmelding, een telefonische intake, de opname en het regelen van praktische zaken.

- Telefonische aanmelding: met voogd/ouders vaststellen of hulpvraag en hulpaanbod bij elkaar passen; op basis van telefonische intake met het meisje wordt besloten of het meisje geplaatst wordt.

2. Module Eerste Opvang

De Eerste Opvang is primair gericht op: het treffen van maatregelen voor de veiligheid van een meisje; tot rust komen; een luisterend oor bieden; regelen van noodzakelijke praktische zaken, zoals een uitkering; zo nodig aangifte doen en een medische verklaring krijgen van de (vertrouwens)arts.

Diagnostiek en behandeling

3. Module Basisdiagnostiek

Psychologisch onderzoek: persoonlijkheidsonderzoek; in beeld brengen van problemen, klachten en eventuele (persoonlijkheden)-stoornissen (in ontwikkeling) via een standaard instrumentarium; uiterlijk 2 maanden na opname vindt een adviesgesprek t.b.v. behandeling plaats met het meisje en haar ouders/voogd.

- Standaard kinderen tot 16 jaar: ontwikkelingsvragenlijst, vragenlijst meegemaakte gebeurtenissen, TSC-C/TSCYC, SDQ (voor cliënt, ouders en leerkracht), CSBI-DES en intelligentieonderzoek.
- Standaard jongeren vanaf 16 jaar: ontwikkelingsvragenlijst, NPV-J, UCL, SDQ, ZAT en intelligentieonderzoek.
- Standaard volwassenen (vanaf 18 jaar): SCL 90, NPV, UCL, SVL en intelligentieonderzoek.

4. Module Verdiepingsdiagnostiek (alleen op indicatie)

Als het psychologisch onderzoek/de basisdiagnostiek of gedrag, problemen of klachten hier aanleiding voor geven, wordt er verdiepingsdiagnostiek ingezet.

- Hypothesen over problemen, klachten of stoornissen in het psychi(atri)sch spectrum worden getoetst a.d.h.v. verdiepingsdiagnostiek; de hieruit voortkomende classificatie geeft mede richting aan de behandeling.

5. Module Psychiatrisch onderzoek (alleen op indicatie)

Als gedrag, problemen of klachten hier aanleiding voor geven, vindt er een onderzoek door de psychiater plaats.

- Medisch onderzoek, ontwikkelingsniveau, niveau van persoonlijkheidsontwikkeling etc.

6. Module Communicatieve behandeling (individueel) (alleen op indicatie)

Behandeling van specifieke problemen, klachten of stoornissen van een meisje. Bijvoorbeeld eetstoornissen, angststoornissen, gedragsstoornissen, angststoornissen, stemmingsstoornissen, depressie, een (in ontwikkeling zijnde) persoonlijkheidsstoornis, etc.

- Psycho-educatie; stabilisatie; behandeling; integratie; controle krijgen over klachten, problemen en stoornissen en er mee leren omgaan.

7. Medicamenteuze behandeling (alleen op indicatie)

Medicatie als onderdeel van de behandeling; bijvoorbeeld bij slaapstoornissen.

8. Module EMDR (alleen op indicatie)

Verwerken van herinneringen aan identificeerbare ingrijpende ervaringen die een meisje hebben getraumatiseerd.

- Verminderen van klachten die zijn ontstaan als gevolg van die herinneringen en het lijden dat daarmee gepaard gaat.

9. Module Je kunt het ook anders zien (cognitieve gedragstherapie) (alleen op indicatie)

Begrijpen en veranderen van bestaande levens (denk- en gedrags)patronen m.b.v. elementen uit de schemagerichte therapie; onderliggende problematiek is van invloed op belangrijke overtuigingen en gevoelens die een meisje over zichzelf en de omgeving (schema's) heeft. Schema's die de persoon aanneemt zonder zichzelf daarover vragen te stellen.

- Disfunctionele schema's bij cliënten onderkennen en doorbreken; versterken van het bewustzijn dat je ook anders tegen situaties aan kunt kijken; versterken mentaliserend vermogen.

10. Module Traumaverwerking (cognitieve gedragstherapie) (alleen op indicatie)

Traumaverwerking met behulp van cognitieve gedragstherapie.

- Gedachten en gevoelens staan centraal: door anders naar zaken te kijken of je gedrag aan te passen, kun je je beter gaan voelen. Inadequate gedachten opsporen en alternatieve gedachten ontwikkelen zodat gedachten, gevoelens en gedrag beter passen bij de werkelijke situatie.

11. Module Traumaverwerking (beeldend therapeutisch)

Waar woorden tekortschieten, worden emoties en belevingen voortkomend uit de traumatische gebeurtenis, uitgebeeld in materialen zoals tekenen, schilderen, kleien.

- Verwerking op gang brengen en werken aan acceptatie door met symbolen en rituelen te werken (verbanden leggen tussen beeld en gebeurtenis, emoties, gedrag en klachten).

12. Module Systeembehandeling

Omdat het meisje onderdeel is van een systeem (gezin, familie, leefgroep) richten wij ons niet alleen op het meisje, maar ook op het systeem als geheel.

- verwerken van pijn, verdriet, teleurstelling; acceptatie; rouw; herstel vertrouwen tussen ouder(s)/broertjes en zusjes en het meisje; herstel ouder-kind relatie; begrip van ouders voor het meisje; begrip van het meisje voor ouders; actieve ondersteuning van het meisje door ouders of andere vertrouwensfiguren.

Verslaving / middelenafhankelijkheid

13. Module Weet wat je doet (co-behandeling Verslavingszorg Noord Nederland en Asja) (alleen op indicatie)

Ondersteuning bieden bij het stoppen en of het veranderen van gebruik.

- Inzicht in de functie van gebruik; alternatieven aanbieden voor het gebruik van middelen om emoties te onderdrukken of juist om dingen te doen die je niet durft (stoer, grensoverschrijdend); sociaal gebruik middelen; controle op aanwezigheid middelen.

Individuele begeleiding

14. Module Individuele begeleiding (mentoraat)

Hulpvragen zijn divers en richten zich op het verwerken van ervaringen (prostitutieverleden, seksueel misbruik, grensoverschrijdend gedrag); persoonlijk welbevinden en gezondheid, sociale relaties en sociale vaardigheden, dagstructurering en toekomstperspectief, en hulp bij praktische en materiële aangelegenheden.

- Binnen het mentoraat wordt ingegaan op de specifieke hulp- en ondersteuningsbehoefte van een meisje. De individuele begeleiding is systeemgericht; dit betekent dat de mentor steeds afstemt met de ouders van het meisje omdat zij verantwoordelijk zijn voor hun dochter en omdat de gezagsrelatie c.q. de ouder-kind relatie weer hersteld moet worden.

15. Module Wonen en Leven

Binnen de groep kan het meisje in praktijk brengen/oefenen wat ze in individuele begeleiding (mentoraat), individuele behandeling en in de diverse dag- en behandelprogramma's leert en opdoet.

- Het woon- en leefklimaat biedt de veiligheid waarin geoefend kan worden met nieuw en constructief gedrag; en een plek waar een meisje samen met lotgenoten haar ervaringen kan uitwisselen en herkenning en erkenning vindt. En het is natuurlijk ook de plek voor ontspanning en rust.

Woon-, leef- en behandelklimaat

16. Module Ik en mijn culturele belevingswereld

Jezelf en anderen leren kennen door (culturele) verschillen; respecteren van verschillen en leren van verschillen.

- Verantwoordelijkheid nemen voor een veilig woon-, leef- en behandelklimaat; elkaar beter begrijpen door inzicht te krijgen in de cultuur van anderen; positieve houding tegenover het leren van elkaar; leren om conflicten om te buigen naar 'leerpunten'.

17. Module Jij en de groep

Bereidheid om bij te dragen aan een veilig woon-, leef- en behandelklimaat.

- Leren om verantwoordelijkheid te nemen voor de eigen veiligheid en die van de andere meiden; respecteren van de anderen in de groep; bereidheid om met en van elkaar te leren; in de groep aan eigen leerdoelen werken en de groep 'gebruiken' om nieuw/constructief gedrag te ontwikkelen en te oefenen en meer controle te krijgen over gedachten, gevoelens, gedrag en leven.

Ouders en systeemgericht werken

18. Module Ouderondersteuning

Versterken van het contact tussen het meisje en haar ouders.

- Verbeteren/herstellen van de ouder-dochterrelatie; ouders zijn op de hoogte van het feit dat hun betrokkenheid van grote betekenis is voor succesvolle hulpverlening; meiden ervaren hun ouders als betrokken en steunend; ouders zijn en voelen zich ondersteund in hun positie als ouder en hebben zicht op hoe zij hun dochter kunnen begeleiden; ouders voelen zich ondersteund bij het verwerken van hun eigen emoties en nemen verantwoordelijkheid voor die verwerking.

19. Module Stysteemgericht werken

Het meisje wordt benaderd als onderdeel van een systeem: enerzijds haar primaire steunsysteem (ouders/voogd, familie en/of belangrijke anderen); anderzijds de leefgroep waar ze deel van uitmaakt.

- Vanuit dit perspectief gaat aandacht uit naar: herstel ouder-kind relatie, versterken van de draagkracht van het meisje en van het systeem, versterken van de steunstructuren; vergroten en versterken van de weerbaarheid/assertiviteit binnen het systeem; bevorderen van de sociale reïntegratie van het meisje in de woonomgeving en de samenleving; vergroten van de sociale vaardigheden/competenties en de communicatieve vaardigheden binnen het systeem.

Emoties, gedachten en gedrag

20. Module Opvoeding

Bewustwording dat je gevormd bent door je ouders/opvoeding en wat je hebt meegemaakt; wat willen meiden behouden en wat zouden ze willen veranderen?

- Grip krijgen op de vraag hoe je gedrag in het hier en nu wordt beïnvloed door opvoeding en vroegere ervaringen; weten welke waarden, normen en boodschappen je hebt meegekregen en wat belemmerend is of juist stimulerend.

21. Module Hechting

Veel meiden hebben zich strategieën eigen gemaakt om niet gekwetst te worden of zich te onttrekken aan pijnlijke situaties. Dit passen ze ook toe op hun mentale wereld. Dat kleurt hun interpretatie van wat ze meemaken en wat ze meegemaakt hebben, en het stuurt hun gedrag in sociale relaties.

- Aandacht voor scheiding van gehechtheidfiguren bij opname; opbouwen van een goede pedagogische relatie met het meisje; opbouwen van een veilige gehechtheidrelatie met het meisje; correctie van gehechtheidstrategieën; erkenning van bestaande gehechtheidrelaties.

22. Module Emotieregulatie

Controle krijgen over emoties en gedachten; nemen van verantwoordelijkheid voor eigen gedrag.

- Omgaan met dagelijkse stress en psychische kwetsbaarheid; alternatieven aanleren voor zelfbeschadigend en zelfdestructief gedrag; verminderen van problemen in relaties met anderen; omgaan met grenzen; vertrouwen in jezelf en anderen.

23. Module Stabilisatie

Het stabiliseren en reduceren van klachten die horen bij een complexe PTSS: klachten (intrusies, vermijding, hyperarousal), problemen in het reguleren van emoties (stemmingen, woede, impulsen), in bewustzijn (dissociatie), in zelfbeeld, interpersoonlijk functioneren, somatisatie en zingeving.

- Begrijpen van de klachten; triggers voor klachten leren herkennen; controle krijgen over voelen, denken en gedrag; gevoel leren verdragen en niet langer vermijden; technieken aanleren voor klachtenreductie.

24. Module Hoe word ik een levensgenieter

Overwinnen van somberheid en depressiviteit.

- De negatieve spiraal doorbreken die door destructieve ideeën wordt veroorzaakt; in staat zijn om in alledaagse situaties constructieve ideeën en constructief gedrag te creëren; plezierige activiteiten ondernemen; cognitieve herstructurering.

25. Module Sociale vaardigheden

Versterken van de vaardigheden om in verschillende situaties contacten aan te gaan zoals je het graag zou willen.

- Wat waren/zijn voor jou de gevolgen van beperkte sociale vaardigheden (pesten, afhankelijk opstellen van een ander, kwetsbaar voor misbruik); meiden voelen zich zekerder, minder verlegen en meer ontspannen in contacten met anderen; ze zijn zich bewust van hun lichaamstaal en kunnen

die meer dan voorheen congruent laten zijn met hun wens in het contact; meiden kunnen omgaan met kritiek.

26. Module Vrienden maken

Het opbouwen en of versterken van een (nieuw) sociaal netwerk.

- De meiden zijn zich bewust van het verschil tussen hun 'foute' vriendschappen en relaties en 'gezonde' vriendschappen en relaties; ze hebben geoefend in nabijheid en het grenzen stellen in vriendschappen; ze kennen hun eigen rol en behoeften in vriendschap en relatie; ze oefenen in het dagelijks leven in en buiten de opvang.

27. Module Bijzondere Vriendschappen (alleen op indicatie)

Koppelen van een meisje aan een 'bijzondere vriend(in)' of een 'Big Sister'.

- Meiden hebben buiten de opvang- en behandelsetting een 'eigen' contact met een bijzondere vriend(in) (=leeftijdgenoot, vaak student aan MBO- of HBO-opleiding) of een Big Sister (= een volwassene).

Gedwongen prostitutie / loverboyproblematiek

28. Module Prostitutie

De meiden kijken terug, ervaren het heden en bezinnen zich op de toekomst vanuit hun ervaringen in de prostitutie. Hierdoor zijn zij in toenemende mate in staat om vanuit eigen bezinning een keuze te maken voor of tegen het werken in de prostitutie. Zij kennen vanuit zichzelf ook de redenen waarom ze die keuze maken.

- Stilstaan bij de ambivalente gevoelens over 'je ex-vriend' (=loverboy) en het werken in de prostitutie: het snelle geld en de macht die je hebt in de prostitutie maar ook schuld- en schaamtegevoelens, het dubbelleven, eens een hoer altijd een hoer, verlies van vertrouwen etc.

29. Module Loverboy / Pooierboy

Ervaringen in de relatie met een loverboy/pooierboy verwerken; leren hoe je buiten de invloed van een loverboy/ pooierboy kunt blijven.

- Normaliseren van ervaringen door lotgenotencontacten; inzicht in werkwijze loverboys/pooiers; inzicht in en herkennen van factoren die er aan bijdragen dat meiden in een destructieve afhankelijkheidsrelatie vervallen; inzicht in en oefenen met vaardigheden die nodig zijn in een gelijkwaardige relatie.

30. Module Seksualiteit

Zich bewust zijn dat seksualiteit op zichzelf niet de essentie is van het probleem maar persoonlijke ideeën, betekenisgeving en gevoelens; vaak gaat het dan om persoonlijk gemis, behoefte aan intimiteit en geborgenheid. Seksualiteit is veelal een middel geweest tot ...

- Meiden zijn zich bewust van eigen gemis/behoefte en weten dat seksualiteit nooit een toereikend middel is; ze zijn zich bewust van eigen waarden, hun eigen grenzen (in vriendschap, relatie, seksualiteit) en kunnen deze hanteren.

31. Module Terug naar jezelf

Doorbreken van afhankelijkheid van anderen die is ontstaan in een situatie van geweld in een afhankelijkheidsrelatie, doorbreken van het gevoel jezelf te zijn kwijt geraakt en niet weten wat jij wilt.

- Onderzoeken wat belangrijke waarden zijn in je leven, keuzes maken die jij wilt en doelen stellen/realiseren.

32. Module Veiligheid

In geweldssituaties is er sprake van een toenemend 'overleven' en afnemend 'leven'. Angst bepaalt... Leren dat je zelf invloed kunt uitoefenen op veiligheid; je kunt zelf met behulp van anderen je situatie doorbreken.

- Meiden zijn zich bewust van eigen (innerlijke) kracht en kunnen deze gebruiken; ze kunnen invloed uitoefenen op onveilige situaties en op gevoelens van onveiligheid; ze zijn minder angstig en merken dat in alledaagse situaties.

Praktische vaardigheden

33. Module Instanties

Weten bij welke instanties je waarvoor terecht kunt; overwinnen van weerstand, angst of schroom om gebruik te maken van (hulpverlenende) instanties als je een probleem hebt of als je iets moet regelen. *Groepsaanbod*: kennis over instanties; hulp of ondersteuning kunnen vragen bij instanties; oefenen met het vragen van informatie, hulp of ondersteuning.

Lichaamsgericht

34. Module Psycho Motorische Therapie

Spanning en stress die zich in het lijf hebben vastgezet verminderen; versterken van non-verbale weerbaarheid; via non-verbale en lichaamsgerichte oefeningen stilstaan bij/verwerken van voor de meiden relevante thema's.

- Bewust worden/ervaren dat negatieve emoties in het algemeen en ervaringen met mishandeling en seksueel misbruik in het bijzonder zich vastzetten in je lijf; herstel van het contact met het eigen lijf; leren ontspannen; wat is mijn lichaamstaal; leren grenzen aangeven etc.

35. Module Rots en Water (psycho-fysieke training)

Cliënten ondersteunen bij het beter leren maken van eigen keuzes en bij het varen van een eigen koers; daarbij wordt gefocust op: zelfbeheersing, zelfreflectie en zelfvertrouwen.

- Aandacht voor innerlijke communicatie en de communicatie met anderen; conflicthantering en het volgen van je eigen weg.

36. Module Zelfbescherming

Het aanleren van nieuwe vaardigheden, het geven van inzicht en het opdoen van kennis op het gebied van weerbaarheid.

- Thema's: grenzen (lichaamstaal, stemgebruik, ademhaling, veilige houding en positie); zelfverdediging (aanvallen, zich bevrijden, inschatten (on)veiligheid); kracht (fysieke uitstraling, gebruik mentale kracht, controle over emoties en gedrag; vertrouwen in zichzelf en anderen); omgaan met een bedreigende groep (groepsdruk en conflicthantering).

37. Module weerbaarheid (fysiek-mentale zelfverdediging)

Doorbreken van sub-assertief en niet-weerbaar gedrag

- Versterken lichaamsbewustzijn en het vermogen om signalen aan te voelen van eigen en andermans grenzen; gevoel van kracht en controle versterken t.o.v. gevoelens van boosheid en machteloosheid; aandacht voor de mentale en inzichtgevende aspecten van zelfverdediging en weerbaarheid.

38. Module Psychofysieke weerbaarheid (grondbeginselen)

Werken aan fysieke en mentale weerbaarheid; zich de beginselen eigen maken van moreel handelen en fysieke integriteit.

- Fysiek: technieken kunnen uitvoeren. Mentaal: meer zelfvertrouwen; om kunnen gaan met spanning en 'geraakt worden'; ontwikkelen van een sterke geest; oefenen in het beheersen van emoties en het aangeven van grenzen.

39. Module Psychofysieke weerbaarheid (kracht)

Werken aan fysieke en mentale weerbaarheid; zich de beginselen eigen maken van moreel handelen en fysieke integriteit.

- Verdieping van de grondbeginselen van psychofysieke weerbaarheid: stevig staan; lenigheid en kracht ontwikkelen (fysiek en mentaal).

40. Module Fier Sports Academy

In contact zijn met je eigen lijf; herstel positieve lichaamsbeleving; plezierige activiteiten ondernemen; positieve contacten met leeftijdgenoten; leren in een team te functioneren; leren hoe je fit en gezond in het leven kunt staan; samenhang ervaren tussen een gezond lijf en een gezonde geest.

- Werken aan conditie opbouw; keuze voor sportvereniging en 1 à 2 keer per week sporten/wedstrijden.

Onderwijs

41. Leren op afstand (erkend door het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen)

Op eigen niveau onderwijs volgen; werken aan deelcertificaten en het behalen van een eindexamen.

- Motiveren voor onderwijs; vaststellen onderwijsniveau; volgen van onderwijs, maken van huiswerk, behalen deelcertificaten en examens; keuze vervolgonderwijs en hierop voorbereiden; overgang naar regulier onderwijs.

Bijlage 2 Formulieren en protocollen

Formulieren Asja

Dossieropbouw

Dossieropbouw Fier Fryslân

Aanmelding en intake

Route/richtlijnen aanmelding intake

Opname

Afsprakenlijst

Anonimiteitgesprek

Betalingsbewijs

Fier-Betalingsopdracht administratie

Fier-Brief Gemeente inschrijving

Bruikleencontract + borg fiets

Declaratieformulier geheimhouding zorgverzekering

E-mailbericht aanmelding Sociale Dienst

Formulier Facturatie

Gele kaarten lijst

Inschrijving Hoenderloo groep

Machtigingsformulier betaling uitkering

Fier-Toestemmingsverklaring diagnostiek en behandeling

Fier-Verklaring eigendom in beheer

Verslag proefweken-maand evaluatie

Fier-Verwijsbrief t.b.v. diagnostiek en behandeling

Werkinstructie minderjarige en meerderjarige meiden

Vertrek

E-mailbericht afmelding Sociale Dienst

Risicoscreening

Risicoscreening in de vrouwenopvang

Checklist eerge relateerd geweld

Veiligheidsplan

Protocollen

Aids en HIV besmetting

Alcohol en Drugsgebruik

Automutilatie, zelfbeschadiging

Bommelding

Communicatieplan persprotocol crisisplan

Delicten en rechten

Dreigende situaties aan de deur, in de buurt

Hygiëne

Klachtenregeling

Overlijden van cliënt

Privacyreglement

Richtlijn uitvoering en toepassing wet jeugdzorg

Sociale veiligheid

Suicide(poging)

Vermoeden kindermishandeling

Vermoeden Seksueel misbruik
Protocol Vermissing en Ontvoering
Ziekte, verwondingen, ziekenhuisopname